

Διερεύνηση των Όρων και των Προϋποθέσεων

που ενισχύουν την Ανάδειξη

της Πολιτισμικής Δυναμικής της Εκπαίδευσης

Η σύγχρονη εκπαίδευση στοχεύει στην ολόπλευρη ανάπτυξη του μαθητή τόσο σε ατομικό όσο και σε κοινωνικό επίπεδο. Μέσα σ' αυτό το πλαίσιο τα νέα αναλυτικά προγράμματα της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης, δεν περιορίζονται στην καλλιέργεια νοητικών δεξιοτήτων των μαθητών, αλλά εκτείνονται και στις κοινωνικές και συναισθηματικές τους δεξιότητες. Για το λόγο αυτό στα αναλυτικά προγράμματα δίνεται έμφαση στην ενίσχυση της δημιουργικότητας των μαθητών: την πρωτοτυπία της σκέψης, την ικανότητα ανάλυσης και σύνθεσης, τη νοητική ευελιξία, την αποκλίνουσα σκέψη, την ευαισθησία στα προβλήματα του περιβάλλοντος και τη συναισθηματική επεξεργασία της εξωτερικής πραγματικότητας.

Στην προσπάθεια επίτευξης της νέας κατεύθυνσης των αναλυτικών προγραμμάτων η πολιτιστική δράση στο σχολείο μπορεί να παίξει πρωτεύοντα ρόλο, καθώς μπορεί να συμβάλλει τόσο στην καλλιέργεια των διαφόρων διαστάσεων της νοημοσύνης των μαθητών, όσο και στην ικανοποίηση των ψυχολογικών τους αναγκών και άρα στην προσωπική τους πραγμάτωση. Αυτό βέβαια ισχύει επειδή το περιεχόμενο της πολιτιστικής δραστηριότητας αφορά τόσο την εμπλοκή των μαθητών σε καλλιτεχνικές εκδηλώσεις, όσο και την εμπλοκή τους στη μελέτη των αξιών, της αισθητικής παραγωγής και του τρόπου ζωής μιας κοινωνικής ομάδας, καθώς και στη συμμετοχή τους σε πλευρές της ζωής ή της αισθητικής παραγωγής μιας κοινωνικής ομάδας.

Οι πολιτιστικές δραστηριότητες στο σχολικό περιβάλλον μπορούν να συμβάλλουν στη γνωστική, κοινωνική και συναισθηματική ανάπτυξη των μαθητών. Πώς όμως μπορεί να προωθηθεί και να ενισχυθεί ποσοτικά και

ποιοτικά η υλοποίηση τέτοιου είδους δραστηριοτήτων; Αυτό το ερώτημα επιχειρούμε να απαντήσουμε με τη συγκεκριμένη μελέτη. Πιο συγκεκριμένα, τα ερευνητικά ερωτήματα, που θέσαμε, είναι:

- α)** Ποιες είναι οι αναπαραστάσεις των εκπαιδευτικών σχετικά με το περιεχόμενο της έννοιας «πολιτιστική δραστηριότητα», όπως προκύπτουν από το είδος της δραστηριότητας που επιλέγουν να περιγράψουν ως πολιτιστική.
- β)** Ποιες είναι οι απόψεις των εκπαιδευτικών σχετικά: i) με τους παράγοντες που συμβάλλουν στην υλοποίηση πολιτιστικών δραστηριοτήτων ii) με τους λόγους για τους οποίους εμπλέκονται σε μια πολιτιστική δραστηριότητα και iii) με τη συμβολή των πολιτιστικών δραστηριοτήτων στην ανάπτυξη των δεξιοτήτων των μαθητών.
- γ)** Ποιες είναι οι συνθήκες κάτω από τις οποίες υλοποιούνται οι πολιτιστικές δραστηριότητες στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση (διάρκεια προετοιμασίας της δραστηριότητας, χρηματοδότηση κλπ.)

Το δείγμα της έρευνας

Η έρευνα πραγματοποιήθηκε σε δύο φάσεις: μία πιλοτική φάση και μία κύρια φάση. Κριτήριο για την επιλογή των σχολείων που συμμετείχαν και στις δύο φάσεις ήταν το πλήθος των πολιτιστικών δραστηριοτήτων που υλοποίησαν τα σχολικά έτη 2003-04 (πιλοτική φάση) και 2004-05 (κύρια φάση), όπως αυτό προκύπτει από τα στοιχεία του έργου «Ανάπτυξη και προτυποποίηση δεικτών και κριτηρίων για την αποτύπωση του εκπαιδευτικού συστήματος» (ΕΠΕΑΕΚ II, Γ' ΚΠΣ) που πραγματοποιεί το Κέντρο Εκπαιδευτικής Έρευνας.

Συγκεκριμένα στην πιλοτική φάση συμμετείχαν 8 σχολεία της Αττικής, από τα οποία έγινε συλλογή στοιχείων για 54 πολιτιστικές δραστηριότητες από 12 εκπαιδευτικούς και 8 διευθυντές.

Στην κύρια φάση της έρευνας συμμετείχαν 52 σχολεία, εκ των οποίων 22 της Αττικής και 30 της υπόλοιπης Ελλάδας. Στα 52 σχολεία έγινε συλλογή στοιχείων για 346 πολιτιστικές δραστηριότητες από 270 εκπαιδευτικούς.

Τα εργαλεία της έρευνας

Για τη συλλογή των δεδομένων της έρευνας χρησιμοποιήθηκαν δύο εργαλεία: ένα ερωτηματολόγιο και συνεντεύξεις.

Στην πιλοτική φάση χρησιμοποιήθηκε η *δομημένη* συνέντευξη, καθώς στόχος της έρευνας ήταν να συλλεχθούν τόσο ποσοτικά, όσο και ποιοτικά δεδομένα.

Στην κύρια φάση της έρευνας τα ποσοτικά και αντικειμενικά δεδομένα συλλέχθηκαν με ερωτηματολόγιο, ενώ ταυτόχρονα χρησιμοποιήθηκαν *ημιδομημένες* συνεντεύξεις με τους περισσότερους από τους εκπαιδευτικούς που συμπλήρωσαν το ερωτηματολόγιο, στις οποίες αναζητήθηκαν δεδομένα τόσο αντικειμενικού τύπου, όπως λεπτομέρειες για το περιεχόμενο της πολιτιστικής δραστηριότητας, όσο υποκειμενικού τύπου, όπως οι απόψεις τους για τους παράγοντες που διευκολύνουν την υλοποίηση των πολιτιστικών δραστηριοτήτων ή τις δυσκολίες που συναντούν κατά την υλοποίηση μιας δραστηριότητας.

Ενδεικτικά αποτελέσματα της έρευνας

---

1. Είδη πολιτιστικών δραστηριοτήτων:

Παρουσιάζεται πίνακας που μας δίνει τα είδη των πολιτιστικών δραστηριοτήτων που περιέγραψαν οι εκπαιδευτικοί και τη συχνότητά τους:

Πίνακας 1 : Είδη Δραστηριοτήτων

	Συχνότητα	Συχνότητα %	Αθροιστική Συχνότητα
σχέδιο εργασίας	111	32,2	32,2
μεικτή δραστηριότητα*	48	13,9	46,1
άλλη δραστηριότητα**	46	13,3	59,4
άλλη θεατρική παράσταση	28	8,1	67,5
ζωγραφική και κατασκευές	21	6,1	73,6
θεατρικό Χριστουγέννων	20	5,8	79,4
εθνικές γιορτές	18	5,2	84,6
μουσική δραστηριότητα	13	3,8	88,4
λογοτεχνία	11	3,2	91,6
θεατρικό εθνικής γιορτής	9	2,6	94,2
θεατρικό δρώμενο	8	2,3	96,5
χορός	7	2,0	98,6
σχολική εφημερίδα	5	1,4	100,0
Σύνολο	345	100,0	
Missing System	1		
	Σύνολο	346	

* Μεικτή δραστηριότητα: δραστηριότητα κατά την οποία υλοποιήθηκαν ταυτόχρονα διάφορες δράσεις, π.χ. θεατρική παράσταση, μουσική δραστηριότητα, ζωγραφική και κατασκευές.

** Άλλη δραστηριότητα: δραστηριότητες όπως έκθεση βιβλίου, κατασκευή εκπαιδευτικού υλικού, φωτογραφία, επισκέψεις σε χώρους πολιτισμικής αναφοράς κ.ά.

**Πίνακας 2: Παράγοντες που συμβάλλουν θετικά
στην υλοποίηση των πολιτιστικών δραστηριοτήτων**

	Συχνότητα	Συχνότητα %	Αθροιστική Συχνότητα
θετική στάση και συνεργασία διευθυντή	197	11,6	11,6
θετική στάση και συνεργασία συναδέλφων	178	10,5	22,1
υλικοτεχνική υποδομή και κατάλληλοι χώροι στο σχολείο	165	9,7	31,8
χρηματοδότηση δραστηριοτήτων	153	9,0	40,8
διάθεση και ενδιαφέρον του εκπαιδευτικού	144	8,5	49,3
στήριξη του εκπαιδευτικού	136	8,0	57,3
θετική στάση και συνεργασία γονέων	131	7,7	65,0
διάθεση μαθητών για συμμετοχή	109	6,4	71,4
επιμόρφωση εκπαιδευτικών	108	6,4	77,8
εξασφάλιση χρόνου στο ωρολόγιο πρόγραμμα	77	4,5	82,3
άλλοι παράγοντες	67	3,9	86,3
ενδιαφέρον των μαθητών για το θέμα	61	3,6	89,9
η παράδοση του σχολείου	42	2,5	92,3
συνεργασία με το σύλλογο γονέων	41	2,4	94,8
συνεργασία μεταξύ των μαθητών	32	1,9	96,6
άνεση στον προσωπικό χρόνο του εκπαιδευτικού	26	1,5	98,2
γνωστικό επίπεδο μαθητών	18	1,1	99,2
επιβράβευση εκπαιδευτικού	8	,5	99,7
προαιρετικός χαρακτήρας δραστηριότητας	5	,3	100,0
Σύνολο	1698	100,0	